

Voor één week het centrum van de hoornwereld: IHS51 in Gent

Wij Belgen hebben de reputatie eerder bescheiden te zijn, nogal op onze hoede om al te hard van stapel te lopen. Nochtans gingen drie jaar geleden twee van onze tophoornisten de uitdaging aan om het International Horn Symposium van de International Horn Society naar België te halen. Dat symposium vond plaats van 1 tot 6 juli 2019 in Gent.

Brave Belgians!

Jeroen Billiet en Rik Vercruysse werden de voorbije jaren in dit blad aan het Nederlandse publiek voorgesteld. Jeroen Billiet (zie Uijlenspieghel 2011-3) werd in 2008 'Laureaat van het Orpheus Instituut' met zijn proefschrift '200 years of Belgian Horn School, a comprehensive study of the horn in Belgium, 1789-1960'. Dat het symposium in en rond het Koninklijk Conservatorium van Gent plaatsvond was geen toeval. Niet alleen omdat zowel Rik als Jeroen er docent zijn, maar ook omdat deze instelling kan bogen op een rijke hoorntraditie. De Gentse hoornschoon, waarnaar Jeroen uitgebreid onderzoek deed, stond namelijk rond de vorige eeuwwisseling bekend om haar 'lyrische stijl'. Deze manier van spelen won terrein in de gehele Belgische hoornwereld en werd door kosmopolitische figuren als Louis-Victor Dufasne (1877-1941) geëxporteerd naar de Verenigde Staten. Niemand minder dan Philip Farkas beschouwde Dufasne als zijn meest invloedrijke leraar, zodat ook heel wat van de op het symposium aanwezige Amerikaanse hoornisten zich van ver of dichterbij erfgenamen van de lyrische stijl mochten voelen.

De beide gastheren, Rik Vercruysse en Jeroen Billiet

De karakteristieke speelstijl van de opeenvolgende generaties Gentse - en bij uitbreiding Belgische - hoornisten inspireerde vele componisten. Een selectie van dit repertoire werd in de marge van het symposium in een indrukwekkende box van zowat 50 partituren uitgegeven onder de titel 'Brave Belgians!' Daar vond Jeroen Billiet

een bondgenoot in zijn collega Rik Vercruysse, die naast hoofdvakdocent hoorn aan de conservatoria van Antwerpen en Gent (zie Uijlenspieghel 2016-3) ook zaakvoerder van muziekuitleverij Golden River Music is.

Het instrumentarium van de Gentse hoornisten werd in een bijzonder boeiende tentoonstelling met historische hoorns samengebracht, waarin de evolutie van natuurhoorn (met enkele prachtig versierde klankbekers) naar ventielhoorn via alle mogelijke tussenstadia mooi getoond werd.

Eén van de vitrines op de tentoonstelling met historische hoorns.

Kill your darlings

Het programmaboek van het symposium pulde uit van de niet te missen activiteiten, het was dus een kwestie van 'Kill your darlings'.

Op maandag werden de toestromende deelnemers van het symposium verwelkomd door de hoornklassen van de Belgische conservatoria, met onze aangeboren zin voor communautair evenwicht netjes verdeeld over de verschillende deelstaten: een Vlaams ensemble van de conservatoria van Antwerpen en Gent, een Waals met studenten uit Luik, Namen en Bergen en een ensemble dat

het Nederlandstalige en het Franstalige conservatorium van Brussel vertegenwoordigde. Nadien opende The Belgian Horn Sound, een gelegenheidsensemble, geformeerd uit hoornisten uit de verschillende Belgische orkesten, het symposium op feestelijke wijze onder leiding van de Belgische hoornlegende Francis Orval.

Helaas kan ik hier de vele concerten slechts in vogelvlucht overlopen: Verschillende partituren uit de box 'Brave Belgians' werden uitgevoerd, vaak op historische instrumenten. Zo speelde Jeroen Billiet zelf Cyrano de Bergerac van Robert Herberigs op een originele Van Cauwelaerhoorn. Jean-Pierre Dassonville, hoornsolist in het orkest van de Koninklijke Muntchouwburg, gaf een recital met harp, waarbij hij maar liefst vier verschillende hoorns bespeelde. Bart Cypers (hoornsolo bij Opera Ballet Vlaanderen) illustreerde met de sonate van Adolphe Blanc dat de natuurhoorn in het Frankrijk van halverwege de negentiende eeuw weer (even) veld won ten opzichte van de ventielhoorn. Johannes Hinterholzer en Alec Frank-Gemill brachten een bekoorlijk programma voor hoorn en strijkkwartet, met als afsluiter Beethovens Sextet in Es op.81b. De Fin Jukka Harju verstomde iedereen met de bedrieglijke eenvoud van de Tweede Cellosuite van Bach. Arkady Shilkloper hield het publiek in de Sint-Baafskathedraal in de ban met een improvisatie op alpenhoorn. Het echtpaar Kristina Mascher en Kerry Turner dook onvermoeibaar op in allerlei combinaties en steeds virtuozer repertoire. Anthony Devriendt (hoornsolist in het Nationaal Orkest van België) verblufte in Essay van Jan Segers, begeleid door de Koninklijke Muziekkapel van de Belgische Gidsen, die even later in Il Vento della Vita van Hardy Mertens samen met zes hoornsolisten net niet het dak van de zaal bliezen. Het concert op vrijdagavond was een eerbetoon aan André Van Driessche, destijds hoornsolist in het orkest van de Belgische Radio. Als hoornleraar aan het Conservatorium van Brussel leverde hij een groot aantal eminente leerlingen af. Van Driessche's orkest, intussen omgedoopt tot Brussels Philharmonic, begeleidde op het huldeconcert in Gent een schare solisten als William VerMeulen, Hervé Joulain, Christoph Ess en Mieke Alliet. Fijn detail: Ook André Van Driessche was een oud-student van het Gentse conservatorium en dus schatplichtig aan de 'lyrische stijl'.

Vier solisten (v.l.n.r. Mieke Alliet, Hervé Joulain, Christoph Ess en William VerMeulen)

Dansen met bergschoenen

Naast concerten was er ook een uitgebreid programma met lezingen over de meest uiteenlopende hoorngerelateerde onderwerpen: Jack Munnecom belichtte hoe de fluwelen klankkleur van de achtereenvolgende solohoornisten van het Koninklijk Concertgebouworkest doorheen de jaren evolueerde. Zijn uiteenzetting werd geïllustreerd door het Knopf Heritage Horn Quartet Amsterdam, waarbij Hans Dullaert, Peter Steinmann, Jack Munnecom zelf en de Belgische éminence grise Ernest Maes originele Knopf-hoorns bespeelden. Jack Munnecom bracht het instrument van Jan Bos weer tot klinken. Met De orgelman en Bij ons in de Jordaan als afsluiter gaven de Knopfs een vette knipoog naar hun heimat, Amsterdam.

Op de Historical Horn Conference ging Teunis van der Zwart dieper in op het hoorngebruik bij Beethoven. Van hem onthoud ik de aanbeveling om zeer regelmatig van mondstuk te wisselen. Net zoals je na een bergwandeling 's avonds ook andere schoenen aantrekt om te gaan dansen, moet je ook je mondstuk aan het te spelen repertoire aanpassen. Anneke Scott introduceerde met een lecture-recital haar Historic Horn Handbook, Claude Maury overliep de verschillende stadia van de chromatisering van de hoorn.

Tussen de lezingen en concerten door liep ik graag even binnen bij een van de vele masterclasses om verschillende pedagogen (nog eens) aan het werk te zien: Froydis Ree Wekre had een handig vuistregeltje met aandachtspunten bij het studeren: denk aan 'SIRAD' (Sound, Intonation, Rhythm, Articulation en Dynamics), Bruno Schneider had voor de masterclass weliswaar niet zijn hoorn maar wel zijn geschoolde baritonstem meegebracht en Francis Orval liet zijn cursisten in falset zingen om zo meer ontspannen in het hoge register te spelen.

Fun op het water en onder het belfort

En op woensdagavond leek het wel alsof plots niet langer de Leie en de Schelde, maar de Thames door Gent stroomde. Vanop vier bootjes met elk zo'n 25 hoornisten aan boord speelden we Händels Water Music op de Gentse kanalen. Dat niet alles even synchroon of intonatief haarzuiver verliep, zal Händel in zijn tijd ook wel ervaren hebben, maar reken maar dat we beziens hadden bij de toeristen langs de prachtige gevels van de Graslei.

Slotstuk van de hoornweek was op zaterdag het evenement 'Wake the Dragon'. De toren van het Gentse belfort wordt bekroond met een bronzen draak en zo ontstond het idee om, net zoals Siegfried in Wagners gelijknamige opera, de draak te wekken, zij het niet met één hoorn, maar met het grootste hoornensemble aller tijden. Speelde op de repetitie op vrijdag nog de vraag 'Krijgen we wel voldoende hoornisten bij elkaar?', dan werd het op zaterdag meer en meer duidelijk dat het record van 279 hoornisten aan diggelen zou worden geblazen. De uitvoering op het Sint-Baafspein, tussen de kathedraal en het belfort, was één

lang kippenvelmoment. Andrew Pelletier, de President van de International Horn Society, blies de Siegfried Ruf vanaf de belfortoren, waarna het imposante hoornensemble beneden overnam. Onder leiding van Dirk Brossé, België's meest gereputeerde filmcomponist, speelde een nooit eerder samengebracht aantal hoornisten een programma met onder andere muziek uit *How to train your dragon* en *Game of Thrones*, maar evengoed het Pelgrimskoor uit Wagners Tannhäuser. Na afloop kwam de bevestiging: Met 402 deelnemers prijkt deze prestatie voortaan in het Guinness Book of World Records!

En zo eindigde IHS51. Zowat de hele Belgische hoornscène tekende present, naast hoornisten uit alle hoeken van de wereld. En telkens weer viel op hoe ons instrument zoveel mensen kan verbinden. Want naast fantastische concerten, boeiende lezingen en masterclasses en veel meer, trof mij op dit symposium toch vooral de warme collegialiteit die tussen hoornisten leeft: Belgen of buitenlanders, amateurs, studenten of professionals.

Door de organisatie van dit symposium, met als kers op de taart een heus wereldrecord, haalden Rik, Jeroen en het hele IHS51-team een enorme krachttoer uit. De hernieuwde belangstelling voor de Gentse 'lyrische stijl' en het ontsluiten van een grote selectie aan repertoire maakt een belangrijke episode uit de Belgische hoornsgeschiedenis nu voor een breed, nationaal en internationaal publiek toegankelijk. Op die manier hebben ook Rik Vercruysse en Jeroen Billiet zelf hun plek in de Belgische hoornsgeschiedenis dubbel en dik verdiend.

De Water Music op de Gentse wateren.

IHS51 impressie 1

Tijdens de IHS51 hebben we met Hoornensemble 103 meegedaan aan de ensemble-competitie. Er waren in totaal zes ensembles, initieel was de opzet een amateur-divisie en een professional-divisie. Omdat alle ensembles echter als professioneel beschouwd werden (dat ben je al als één van de leden op het conservatorium zit of een conservatorium diploma heeft) was dat omgevormd naar een kwartet-divisie en een grotere ensemble divisie.

Hoornensemble 103 speelde met acht hoornisten (Maarten Theulen, Nicholas Thornhill, Tieme Kuyper, Ron van der Stelt, Warner ten Kate, Bastien Vievermans, Geerd Doomen en Dennis Weijers) het Oktet van Jan Koetsier, Abschiedsruif van Warner ten Kate en Intermezzo Symfo-

nico van Mascagni. De jury was ons goed gezind, hetgeen resulteerde in de eerste prijs. Daarom mochten we op zaterdagmiddag tijdens het prijswinnaarsconcert nog een keer optreden en omdat we er toch waren hebben we natuurlijk meegedaan aan de geslaagde wereldrecordpoging met 402 hoornisten op de markt.

Ik vond het een heel fraai festival, waar feitelijk iedere hoornist een keer geweest moet zijn, zeker nu het zo dicht bij was. Bovendien is Gent een heerlijke stad om te verblijven, met een prachtig conservatorium in de binnenstad. Het IHS heeft wel een hoog Amerikaans gehalte, maar Gent heeft er een fantastische week van gemaakt.

IHS51 impressie 2

Riane van Kooten

Ik was van maandag t/m donderdag in Gent, omdat ik vrijdag en zaterdag moest werken bij het festival Blow in Kerkrade. Dit festival is ook zeker een aanrader voor alle hoornisten en andere muzikanten; een leuk opgezet festival met blaasmuziek in de breedste zin van het woord.

Het hoornsymposium vond ik helemaal super! Er was zo veel te doen dat ik soms zelfs moest kiezen uit meerdere interessante activiteiten die tegelijkertijd plaatsvonden. De organisatie zat erg goed in elkaar en er was een heel duidelijk schema met alle activiteiten afgedrukt in een boekje met daarin ook alle achtergrondinformatie, zoals CV's van de hoornisten, concertprogramma's, informatie over de lezingen enzovoorts.

Ik heb heel veel concerten beluisterd met prachtige, verrassende, oude en ook (ver)nieuwe(nde) hoornmuziek. Daarnaast heb ik veel lezingen bezocht, bijvoorbeeld "I play

modern horn - why would I bother with playing the natural horn?", hoornspelen en Pilates (playing from the core). Het meekijken bij masterclasses vond ik ook interessant. Zowel om te zien en te horen wat voor hoornstudenten er tegenwoordig zijn, als om te horen wat de docenten te zeggen hebben. Van dat laatste heb ik zeker nog wel wat opgestoken om zelf mee aan de slag te gaan. En alsof dat allemaal nog niet genoeg was, kon je ook de Historical Horn Conference bezoeken, met concerten, lezingen en een unieke tentoonstelling van oude hoorns, samengesteld uit negen Europese privécollecties. Heel interessant om te zien hoe de hoorn zich heeft ontwikkeld vanaf 1650 tot 1930.

De symposia van de IHS zijn niet vaak in de buurt, dus dat het in Gent werd georganiseerd vond ik een mooie kans om er weer eens heen te gaan. Als het weer "in de buurt" is, zou ik er graag weer heen gaan. Ik kan het echt iedereen aanraden!

Het Hoornkwartet demonstreerde hoe je hoorn speelt met stiff upper lip

IHS51 impressie 3

Een jaar of vijf geleden ben ik lid geworden van de International Horn Society (IHS), vooral uit nieuwsgierigheid en interesse voor de hoorn. In het blad van de IHS, "The Horn Call", zag ik dus al enige tijd geleden de aankondiging dat het jaarlijkse IHS symposium in juli in Gent zou plaatsvinden. Vanwege de nabijheid van het evenement en de veelzijdigheid van het programma besloot ik om me van 2 tot en met 4 juli onder te dompelen in hoorngeschal in het prachtige Gent.

Toen het programma vorm begon te krijgen viel me vooral de veelzijdigheid op. Opvallend was ook de grote aandacht voor historische instrumenten. Waarschijnlijk doordat de organisator, Jeroen Billiet, hierin gespecialiseerd is. Dit had zeker ook mijn interesse, omdat ik een half jaar geleden zelf een natuurhoorn gekocht heb, waarop ik ijverig aan het studeren ben. Ik wilde dan ook graag horen wat de beroeps op dit instrument kunnen en wat recent onderzoek op dit gebied laat zien.

In het programma had iedere dag zijn eigen thema:

Maandag: from Belgium with love

Dinsdag: the early horn salutes the Morn

Woensdag: girl power

Donderdag: lustige streiche

Vrijdag: the next generation

Zaterdag: wake the dragon

Verspreid over de dag waren er drie concerten; in de ochtend, de namiddag en de avond door de beroepshoornisten. Tussendoor nog de "fringe" concerten met uitvoeringen door studentenensembles, maar ook door beroeps. Daarnaast waren er nog tal van workshops, masterclasses en lezingen. Je zelf vervelen was dus uitgesloten, want er was genoeg om de dag goed door te komen. Het leverde bij mij wel keuzestress op, want soms vonden gelijktijdig een aantal interessante activiteiten plaats.

Een van de hoogtepunten was voor mij het concert op dinsdagmiddag met Jukka Hurja, die de complete tweede cellosuite van Bach speelde. Diezelfde dag was er het avondconcert door de hoornisten Alec Frank-Gemmill and Johannes Hinterholzer, die een afwisselend programma speelden met bekende en onbekende muziek. Heel speciaal was een nieuw werk "Crooked Consort" voor natuurhoorn en strijkkwartet en de afsluiting van de dag, het sextet van Beethoven.

Woensdag werd de Historische hoornconferentie geopend met een concert van Anneke Scott. Deze Engelse hoorniste is gespecialiseerd in de historische uitvoeringspraktijk en gaf een concert van een uur waarin ze verschillende werken speelde die een raakvlak hadden met de Gentse hoornschool. Aansluitend presenteerde ze haar nieuwe "Historical Horns Handbook", waarvan het eerste deel in juli is gepubliceerd in wat uiteindelijk een meerdelige serie

moet worden. Die middag werd in de universiteitsbibliotheek een tentoonstelling geopend met een grote collectie van 40 oude en minder oude hoorns. Eerder op die dag vond ik het ochtendconcert door Eliz Erkalp heel bijzonder. Ze speelde in een niet veel voorkomende combinatie met orgel en slagwerk het stuk "Reflections on the Waste land IV" van de Belgische componist Robert Grosloot.

Gelukkig was er tijdens het symposium ook ruimte om zelf te spelen, ook als je niet aan een masterclass meedeed. Zo kon je de dag om 8.00 uur beginnen met een warm-up van een uur met aansluitend een massed ensemble workshop van 9.00 uur tot 10.30 uur. Dit was heel leuk om te doen. De warm-up van woensdag 3 juli deed me realiseren dat ik mij toonladders en arpeggio's nog eens kritisch moet evalueren als ik nog eens aan zo iets mee

doe. Wat ook niet hielp was dat het tempo gedicteerd werd door popmuziek en dat dit net iets sneller ging dan ik zou willen.

Het symposium was perfect georganiseerd en ondanks het volle schema liep het programma nergens uit. Tenminste voor de activiteiten die ik bezocht heb. Elke deelnemer kreeg ook een mooi overzichtelijk programmaboek. Als het

IHS weer in Europa georganiseerd wordt ga ik zeker nog een keer. Dat is helaas niet tijdens de volgende editie, want het 52^e symposium van het IHS wordt door de Universiteit van Oregon in Eugene aan de oostkust van de Verenigde Staten gehouden, van 3 tot 8 augustus 2020.

Chrit van Rijt

IHS51 impressie 4

Het jaarlijkse hoornsymposium van de International Horn Society was nog nooit zo dicht bij huis als dit jaar, dus ik wilde er per se naar toe. Het lukte me niet om een hele week naar Gent te gaan, daarom koos ik voor dinsdag en woensdag. Op die dagen waren er naast het hoofdprogramma van het symposium ook de Historical Horn Conference en een expositie van hoornbouwers. Ik heb geprobeerd om zoveel mogelijk verschillende aspecten van het zeer gevarieerde programma te beleven. Daarover zou ik bladzijden vol kunnen schrijven, maar ik beperk me tot een aantal hoogtepunten.

De eerste verrassing was de voorronde van de jazz hoorn competitie. In een kamer met glas-in-loodramen in een middeleeuws gebouw, met een klassiek schilderij aan de muur, zit je te luisteren naar getalenteerde jonge hoornisten die hun best doen op een blues improvisatie. Er was ook de mogelijkheid om zelf te (leren) improviseren, in een workshop van Tom Varner. Met behulp van een A4-tje met genummerde "opdrachten" bracht hij door een paar vingers op te steken een geïmproviseerd stuk voor meer dan twintig hoorns tot klinken. Een vergelijkbare methode gebruikte Morris Kliphuis tijdens een NHG hoorndag in Leiden in 2017. Dit werkt heel goed om onervaren hoornisten over hun improvisatie-angst heen te helpen.

Natuurlijk waren er heel veel concerten door bekende hoornisten van over de hele wereld. Ik heb geluisterd naar William VerMeulen (Verenigde Staten), Hervé Joulain (Frankrijk), Johannes Hinterholzer (Oostenrijk), Alec Frank-Gemill (Verenigd Koninkrijk), Marjolaine Goulet (Canada), Eliz Erkalp (Frankrijk/België) en Sissel Morken Gullord (Noorwegen). Al deze hoornisten hebben een eigen geluid. Ik was positief verrast door de programma's van deze concerten, die voornamelijk bestonden uit (voor mij) onbekende werken, waaronder veel recente of zelfs helemaal nieuwe composities. Het was ook mooi om te merken dat alle solisten er duidelijk plezier aan beleefden om voor een zaal vol hoornisten op te treden.

Naast concerten, masterclasses en lezingen waren er verschillende workshops waaraan iedereen die dat wilde kon deelnemen. Ik heb meegedaan aan een inspeelsessie onder leiding van Lanette Lopez Compton, die opgewekte popmuziek gebruikt als metronoom bij een heel programma van oefeningen (en dat 's ochtends om acht uur!), en aan de workshop van Lene Skomedal ("Yoga Lene"), met yoga oefeningen speciaal gericht op musici. Verder was er een "social program", waarvan ik het spelen van Handel's Water Music terwijl we in bootjes over de Gentse wateren gevaren werden het absolute hoogtepunt vond. Dit was voor mij een goed alternatief voor "Wake the Dragon", de (geslaagde) wereldrecordpoging om het grootste hoornensemble aller tijden te vormen, waar ik helaas niet bij kon zijn.

Het 51ste International Horn Symposium was zonder meer een fantastisch evenement, waarvoor Jeroen Billiet en Rik Vercruysse alle lof verdienen. Wat mij betreft mag de IHS om de twee jaar in Gent georganiseerd worden!

Contributietarieven

Amateur	€ 34,50 per jaar
Professional	€ 34,50 per jaar
Jeugdlid	€ 24,50 per jaar
Vakstudent hoorn	€ 24,50 per jaar
Studerend algemeen	€ 24,50 per jaar
Toeslag per gezinslid	€ 12,50 per jaar
Muziekinstelling	€ 24,50 per jaar
Buitenland toeslag	€ 12,50 per jaar

*(Alleen in combinatie met een gewoon lidmaatschap voor amateur of professional.)

Bezoek voor actuele informatie en voor het inschrijven als lid onze internetsite: www.hoornistengenootschap.nl, of neem contact op met het secretariaat.

Nederlands Hoornisten	NL88INGB0000052174
Genootschap secretariaat:	tnv Nederlands Hoornisten
Lommerbaan 25	Genootschap Utrecht
2728 JA Zoetermeer	KvK Alkmaar 40 625262

